TRIBUNAL GHALL-INVESTIGAZZJONI TA` INGUSTIZZJI

IMHALLEF

ONOR. C. FARRUGIA SACCO B.A., LL.D.

Rikors Numru: 49/97G

Angelo u Victoria Konjugi Grech

vs

Kap Kmandant tal-Forzi Armati ta' Malta u l-Onorevoli Prim Ministru responsabbli mill-Forzi Armati

Illum 1 ta' Dicembru, 2000.

It-Tribunal,

Ra r-rikors li bih ir-rikorrent wara li ppremetta illi, hu ngaggjat fid-Dejma bhala Private bin-numru 27492 f'Novembru 1986 - Dok A.

Illi hu kien korra billi kiser sieqU u hareg on sick leave, dan kien fil-21 ta' Marzu 1987.

Illi billi kien hela s-sick leave tieghu kollu hu gie licenzjat fis-6 ta' Ottubru 1987 Dok A.

Illi fil-fatt kien gara li zaru t-tabib tal-Armata fil-5 ta' Ottubru 1987 u ordnah li jew imur ghax-xoghol dak il-hin jew jintbaghat il-barra.

Illi r-rikorrent ma kienx fi stat li jmur ghax-xoghol ghax kien ghadu mwegga u tawwal sa Gunju 1988 biex fieq.

Illi bhala konsegwenza ta' dan, ir-rikorrenti kellu l-ingagg tieghu mad-Dejma terminat 'on Medical Grounds" u per konsegwenza dam madwar sentejn ma sab xoghol iehor, minkejja li beda jirregistra immedjatament u li gie ccertifikat imfejjaq - Dok "B".

Illi fl-intervall minn meta fieq sa meta rega beda jahdem hu kiteb kemm il-ittra lil awtoritajiet biex izomm l-ingagg li kellu mad-Dejma izda rcieva acknowledgement biss - Dok "C" u "D".

Illi ghalhekk ir-rikorrenti sofra ngustizzja lampanti fis-sens li ma giex moghti xoghol mal-Gvern minhabba l-kulur politiku tieghu.

Ghaldaqstant ir-rikorrenti talbu lil dan it-Tribunal li jisma' u jiddeciedi dwar dan l-ilment taghhom skond l-Att tal-1997 dwar it-Tribunal ghall-Investigazzjoni ta' Ingustizzji li jinghata rimedju bil-ligi billi jigi ordnat li hu Angelo Grech jigi mdahhal jahdem mal-Gvern dawk shabu fid-Dejma u jekk dan ir-rimedju ma jistax jinghata

jigi ordnat li jithallas kumpens f'ammont kif jiddeciedi dan it-Tribunal. Bl-ispejjes kontra l-intimat nomine.

Ra l-lista tax-xhieda u d-dokumenti prezentati mir-rikorrenti.

Ra r-risposta tal-Kmandant tal-Forzi Armati ta' Malta li eccepixxa:

Illi dwar il-fatti allegati fir-rikors huwa ghandu xi jghid is-segwenti:

Illi l-Onorevoli Prim Ministru mhuwiex il-legittimu kontradittur ghall-ilment imressaq mir-rikorrenti.

Illi l-ilment qieghed mwiegeb mill-Kmandant tal-Forzi Armati ta' Malta billi huwa l-Kap tad-Dipartiment ikkoncernat.

Illi Angelo Grech kien ingaggat bhala Dejma Private fis-17 ta' Novembru 1986 ghal perjodu ta' erbatax il-xahar.

Illi wara li Angelo Grech kien sofra xi ksur f'siequ x-xellugija f'incident barra mill-post tax-xoghol, kellu jibqa' on "sick leave" ghal aktar minn sitt xhur u nofs.

Illi fis-7 t'Ottubru 1987 Angelo Grech gie ccertifikat mit-tabib ta' l-Armata li kien ghadu ma fieqx u mhux ser ikun f'posizzjoni li jaghmel id-dmirijiet militari kollha u in segwitu ta' dan gie tterminat l-ingagg tieghu fid-dejma.

Illi kif stqarr Angelo Grech stess fir-rikors tieghu huwa dam biex fieq sa Gunju 1988 jigifieri ferm wara li ntemmlu l-ingagg tieghu, ghaldaqstant ma jidhirx li twettqet xi ngustizzja lampanti kontra r-rikorrenti mill-intimat.

Illi kieku Angelo Grech gie mizmum fil-Korp tad-Dejma minkejja li kien ghadu marid id-dar xorta kien jintemmlu l-impieg minhabba li l-ingagg tieghu kien jaghlaq fis-16 ta' Jannar 1988.

Illi l-allegazzjoni li l-ingustizzja jekk kien hemm twettqet minhabba l-kulur politiku tar-rikorrenti hija bla bazi.

Illi l-intimat mhuwiex dovut li jsib xoghol mal-Gvern ghal dawk li kienu inaggati fil-Korp tad-Dejma.

Ghaldaqstant ghar-ragunijiet fuq premessi, dan it-Tribunal ghandu jichad it-talbiet kollha tar-rikorrent.

Ra n-nota tal-eccezzjonijiet ulterjuri tal-intimat prezentata fid-9 ta' Settembru, 1999 li permezz taghha eccepixxa li dan it-Tribunal ma ghandux gurisdizzjoni jisma' dan il-kaz a tenur tal-artikolu 5 (3) (a) tal-Att VIII tal-1997 u dan skond l-insenjament tal-istess Tribunal fil-kawza fl-ismijiet "Emmanuel Chircop vs Kap Kmandant Forzi Armati deciza fl-24 ta' Gunju, 1999.
Ra l-elenku tax-xhieda ta' l-intimat.

Ra l-atti kollha tal-kawza.

Sema’ lix-xhieda bil-gurament.

Sema’ l-abili difensuri.

Ikkunsidra

Illi din hija decizzjoni fuq l-eccezzjoni sollevata fil-5 ta’ Ottubru, 1999.

Fil-kawza fl-ismijiet “Joseph Barbara vs Med Serv Limited et” deciza fl-10 ta’ Mejju, 1999 it-Tribunal qal:

“Illi hu opportun li l-ewwel nett it-Tribunal jezamina jekk hux kompetenti jiehu konjizzjoni tal-ilment tar-rikorrent. Hawn wiehed irid bil-fors jaghmel referenza ghall-artikolu 6 (1) tal-Att VIII tal-1997. Dan jghid:

“6. (l) It-Tribunal ikollu s-setgha li jisma' u jaqta' dwar kull ilment miktub li jsir minn persuna li tallega li tkun garrbet ingustizzja b'konsegwenza ta’ xi distinzjoni, eskluzjoni jew preferenza indebita li tkun saret jew inghatat bi hsara ghaliha, jew ta' xi inkapacita’ jew restrizzjoni li kellha ggarrab, b'xi azzjoni mehuda minn xi wahda mill-persuni li ghalihom japplika dan 1-Att dwar kull wiehed minn dawn li gejjin:

(a) hatriet, promozzjonijiet jew trasferimenti ta' ufficjali pubblici;

(b) hatriet, prornozzjonijiet jew trasferimenti ta' membri, ufficjali jew impjegati ta' xi korp imwaqqaf b'ligi;

(c) dhul fl-impieg;

(d) licenzi jew permessi mehticga bi1-ligi;

(e) kull haga ohra li tista' tigi approvata b'rizoluzzjoni tal-Kamra tad-Deputati.

F’dan l-istadju hu importanti li wiehed jezamina dak li hu mehtieg biex ilment ikun tal-kompetenza tat-Tribunal. Minn ezami ta’ l-art 6 (1) jirrizulta li l-***ewwel rekwisit*** huwa li jrid ikun hemm ilment bil-miktub; dan sar mir-rikorrent.

Sekondarjament ir-rikorrent irid jallega li garrab ingustizzja. Dan ukoll gie allegat mir-rikorrent.

It-tielet element hu li din l-ingustizzja tkun b'konsegwenza ta’ xi distinzjoni, eskluzjoni jew preferenza indebita li tkun saret jew inghatat bi hsara ghaliha, jew ta' xi inkapacita’ jew restrizzjoni li kellha ggarrab. Dan l-element jinsab allegat ukoll fir-rikors in ezami.

Ir-raba’ rekwisit hu li l-imsemmija ingustizzja tkun saret b'xi azzjoni mehuda minn xi wahda mill-persuni li ghalihom japplika dan 1-Att.

Il-hames element hu li l-ingustizzja allegata mir-rikorrent tkun dwar wiehed mill-paragrafi (a) sa (d) imsemmija.

Hawnhekk wiehed bil-fors ikollu jaghmel il-kummenti segwenti. L-Att VIII tal-1997 ghandu hafna partijiet li jixbhu u huma bazati fuq l-Att XV tal-1987. Infatt l-istess artikolu 6 ta' dak l-att kien jitkellem dwar is-setghat tal-Kummissjoni. Issa f'dak l-artikolu 6 fil-parti finali tieghu kien jinghad " u b'mod partikulari izda bla hsara ghall-generalita' ta' dak imsemmi qabel, il-Kummissjoni tista' tinvestiga dak l-ilment dwar kull wiehed minn dawn li gejjin:…" Fl-Att VIII tal-1997 pero' kull ma jinghad hu "dwar kull wiehed min dawn li gejjin:.." u ghalhekk il-legislatur f'dan il-kaz kien aktar restrittiv. Il-lista imsemmija mill-legislatur hija wahda ta' portata espressa u mhux wahda indikattiva ghalkemm naturalment trid issir l-interpretazzjoni gusta taghha kif infatti ser jinghad aktar l-isfel.

L-artikolu 6 (1) (a) jirreferi ghal hatriet, promozzjonijiet jew trasferimenti ta' ufficjali pubblici u ghalhekk mhux applikabbli ghar-rikorrent. L-artikolu 6 (1) (b) jitkellem dwar hatriet, promozzjonijiet, jew trasferimenti ta' membri, ufficjali jew impjegati ta' xi korp imwaqqaf b'ligi… L-artikolu 6 (1) (c) jirreferi ghal dhul fl-impieg u hu manifest li ma jirrigwardax il-kaz in ezami. Lanqas ma hu applikabbli l-artikolu 6 (1) (d) li jitkellem dwar licenzi jew permessi mehtiega bil-ligi.

Bazikament l-ilment tar-rikorrent hu bazat fuq terminazzjoni ta' impieg. Issa terminazzjoni ta' impieg ma tissemma f'ebda

wiehed mill-paragrafi (a) sa (d). "Ubi lex voluit dixit". Il-ligi ma tuzax kliem fis-sens li l-ilmenti indikati huma ezempji ta' ilmenti, izda huma ezattament l-ilmenti li fir-rigward taghhom dan it-Tribunal ghandu gurisdizzjoni.

Ta' min izid li l-artikolu 28 tal-Kap 266 l-Att dwar ir-Relazzjonijiet Industrijali jghid:
"Minkejja kull ma jinsab f'kull ligi ohra, t-Tribunal Industrijali jkollu l-gurisdizzjoni esklusiva li jikkunsidra u jiddecidi l-kazijiet kollha fejn jigi allegat li saret tkeccija ingusta ghal kull ghan barra minn proceduri dwar reati kontra xi ligi , u r-rimedju ta' haddiem hekk imkecci ghall-ksur tad-drittijiet tieghu li ma jitkecciex b'mod ingust ikun biss billi l-ilment tieghu jintbaghat lit-Tribunal Industrijali u mhux xort'ohra:"
Il-lokuzzjoni wzata hija cara li t-Tribunal Industrijali jkollu l-gurisdizzjoni esklusiva fejn jigi allegat li saret tkeccija ingusta. Hemm kazijiet li jaqghu taht l-Qorti Civili [skond in-natura tal-kuntratt] u anke quddiem il-Kummissjoni ta' l-Impiegi taht il-Kostituzzjoni jekk ikun jahdem f'azienda Governattiva jew kwazi-governattiva.

Ghalhekk, salv kif ser jinghad aktar l-isfel f'dan il-paragrafu, terminazzjoni ta' impieg mhux ta' kompetenza ta' dan it-Tribunal. Ara wkoll Andrew Caruana vs Ministru tax-Xogholijiet Pubblici u Kostruzzjoni et deciza fit-2 ta' Frar, 1999. L-uniku kaz fejn dan ma japplikax huwa fil-kaz tal-"constructive dismissal" dejjem bazat fuq ingustizzja kif imsemmi fl-artikolu 6 (1). Ara "Charles Azzopardi vs Selmun Company Limited et"

deciz in parte fil-15 ta' Dicembru, 1997, u f' "Patrick Dato Mallia vs Malta Development Corporation" deciz ukoll in parte fil-11 ta' Marzu, 1998.

Dan l-ilment ghalhekk ma huwiex ta' kompetenza ta' dan it-Tribunal. L-istess pricipju gie applikat fil-kazi deciz mit-Tribunal fil-kaz ta' Godfrey Harnsworth vs Kalaxlokk Company Limited deciz 11 ta' Mejju, 1998 li kien jikkoncerna hlas ta' allowances mhux konnessi ma' xi hatra jew promozzjoni, fil-kaz ta' Anthony Vella vs Kalxlokk Company Limited deciz fit-22 ta' Gunju, 1998 li kien jikkoncerna Bonus kif ukoll allowances", fil-kaz ta' George Debono vs Kap Kmandant vs Forzi Armati ta' Malta deciz fit-28 ta' Ottubru, 1998 fil-parti li kienet tikkoncerna l-ghoti ta' medalja, fil-kaz ta' Kenneth Abela vs Chairman Malta Drydocks deciz fit-12 ta' Jannar, 1999, li kien jikkoncerna kwistjoni dwar leave, J Schembri vs Air Malta deciz fit-3 ta' Marzu, 1999 li kien jikkoncerna nuqqas ta' hlas ta' paga.

Differenti hu l-kaz ta' "Downgrading" li ghalkemm ma jissemmix specifikament dan it-Tribunal qiesu bhal ta' kompetenza tieghu fil-kawza fl-ismijiet M. Micallef vs Malta Shipbuilding Company Limited deciza fl-4 ta' Marzu 1999 minhabba li dan hu l-oppost ta' promozzjoni.

Fis-sentenza fl-ismijiet Emmanuel Chircop vs Kap Kmandant tal-Forzi Armati deciza mit-Tribunal fl-24 ta' Gunju, 1999 it-Tribunal qal:

"Issa fil-kaz in ezami in-nuqqas ta' kompetenza tohrog ukoll minn dak li jghid l-artikolu 5 (3) (a):
"Dan l-Att ma japplikax ghall-persuni jew ghall-korpi li jinsabu elenkati fit-Taqsima A fl-Ewwel Skeda li tinsab ma' dan l-Att." F'dan l-iskeda insibu imnizzel "Il-Forzi Armati ta' Malta hlief skond dak li hemm provdut fit-Taqsima B ta' din l-Iskeda". Fit-Taqsima B insibu elenkat: "Il-Forzi Armati ta' Malta ghar-rigward biss ta' hatriet, promozzjonijiet, trasferimenti, salarji u drittijiet ta' pensjoni ta' l-ufficjali u suldati f'dik il-Forza Armata".

Ghalhekk huwa ovvju li t-talba tar-rikorrent tesorbita mill-kompetenza ta' dan it-Tribunal. Ghal dawn il-motivi jilqa' l-eccezzjoni ta' l-intimat li l-ilment tar-rikorrent jesorbita mill-kompetenza tat-Tribunal ***ratione materiae.***

Minhabba n-natura tal-kaz spejjez bla taxxa.